

Ashâb-ı Kirâm'ın Fazileti

15 Mayıs 2026 (28 Zilkade 1447)

قال الله تعالى: ﴿وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ
وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ
وَرَضُوا عَنْهُمْ﴾ [سورة التوبة: ١٠٠]
قال رسول الله ﷺ: ﴿خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ
يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ﴾ [رواه البخاري و مسلم]

Muhterem Mü'minler,

Bugünkü hutbemiz Ashab-ı Kirâm'ın Fazileti hakkındadır.

“İmanlı olarak Rasulü Allah (s.a.v.) ile buluşan ve Müslüman olarak vefat eden” kimseye **“sahabi”** denilir. Bunun çoğulu da **“ashab”**dır.

Sahabiler, Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) arkadaşları, yardımcıları, sırdaşları ve sevgilileridir. Efendimiz sallallahü aleyhi ve selleme tereddütsüz iman etmişler, vefalarını uğruna canlarını vererek isbat etmişler, aynı hedefe koşmuşlar, aynı duyguyu paylaşmışlar, O'nu her hususta kendilerinden üstün tutmuşlardır.

Kendilerine ta'lim edilen dîn-i mübîn-i İslâm'ı sadece yaşamakla yetinmemişler, onu nesillere aşılacak ve asırlara ulaştırmak için var güçleri ile gayret etmişlerdir. Onları medh-ü senada kelimeler aciz kalır. Zira bizzat Allah (c.c.) onları methetmiştir.

Tevbe Suresi'nin 100. Ayetinde Cenab-ı Hak şöyle buyurur: **“(İslâm dinine girme hususunda) öne geçen ilk muhacirler ve Ensar ile onlara güzellekle tabi olanlar var ya, işte Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. Allah onlara, içinde ebedî kalacakları, zemininden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük kurtuluştur.”**¹

Ayet-i kerimede ifade buyrulduğu üzere Ashab-ı Kirâm iki kısımdır. Birinci kısım, Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) Mekke devrinde iman eden, İslâm'ı yaşamak ve yaşatmak uğruna her türlü sıkıntılara katlanan, sonunda da inandıkları dava için mallarını mülklerini Mekke'de bırakıp Medine'ye hicret eden Müslümanlardır. Bunlara **MUHACİRLER** denir.

İkinci kısım; Peygamber Efendimiz (s.a.v.) henüz Mekke'de iken iman etmeye başlayıp daha sonra kendi mallarını ve canlarını korudukları gibi

Efendimizi de koruyacaklarına söz verip O'nu ve diğer din kardeşlerini Medine'ye davet eden Medine'li Müslümanlardır ki onlara da **ENSAR** denilir. Bu müstesna insanlar hakikaten sözlerinde durmuşlar, yiyeceklerini, giyeceklerini hatta evlerini Mekke'den gelen kardeşleri ile paylaşmışlardır.

İnsanlık tarihinin o güne kadar şahit olmadığı, ondan sonra da şahit olamayacağı bu müstesna insanlar için Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“İnsanların en hayırlısı benim asrında (bulunanlar)dır. Sonra onları takip eden, daha sonra da onları takip eden (asırdaki insan)lardır.”²

Ashab-ı Kirâm'ın en faziletliileri sırasıyla **Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali** Efendilerimizdir ki bunlar hayatlarında cennetle müjdelenen on sahabinin önde gelenleridir. Cennetle müjdelenen diğer altı sahabi, mertebe bakımından bunlardan sonra gelir. Bedir ve Uhud muharebeleri ile Hudeybiye Musâlehasına iştirak edenler, Mekke'nin Fethi'nde ve Veda Haccında bulunanlar onları takip eder.

Hz. Ömer'den (r.a.) rivayet edilen bir Hadis-i Şerif'de şöyle buyrulur: **“Ashabıma hürmet ve tazim ediniz; onlar sizin en hayırlılarınızdır.”**³

Ashabın tamamını tezkiye eden şu Ayet-i Kerime ne kadar câlib-i dikkattir: **“Bununla beraber Allah, hepsine de en güzel olanı (cenneti) va'detmiştir.”**⁴

Ashab-ı Kirâm'ı sevmek Rasulü Allah'ı sevmenin icabı olduğu gibi, Ashaba buğzetmek de Rasulü Allah'a buğzermeye götürür.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ashabi üzerine adeta titremiş ve şöyle buyurmuştur:

“Ashabım hakkında Allah'tan korkun; onları hedef edinmeyin. Onları seven beni sevdiği için sever, onlara buğzeden de bana buğzettiği için buğzeder. Kim onlara eza verirse bana eza vermiş olur. Kim de bana eza verirse Allah'a eza vermiş olur ki, Allah'ın (azabının) onu yakalaması yakındır.”⁵

¹ Tevbe Suresi, 100

² Buhari, Şehadât, 16, (2652), Müslim, Fezâilu's-Sahâbe, 214, (2533)

³ El-Münâvî, Keşfü'l-Minhâc, Hadis No 4851

⁴ Hadid Suresi, 10

⁵ Tirmizi, Menâkıb, 262, (3862)

Die Vorzüge der Ashāb al-Kirām (der edlen Gefährten des Propheten)

15. Mai 2026 | 28. Dhul-Qa'da 1447

Verehrte Muslime!

Unsere heutige Hutbe handelt von den Vorzügen der Ashāb al-Kirām.

Ein Mensch, der als Gläubiger dem Gesandten Allahs (s.a.w.) begegnet ist und als Muslim gestorben ist, wird Sahābī genannt. Der Plural davon ist Ashāb.

Die Ashāb waren die Gefährten, Helfer, Vertrauten und Geliebten unseres Propheten (s.a.w.). Sie glaubten ohne zu zögern an ihn, bewiesen ihre Treue, indem sie für ihn ihr eigenes Leben opferten, strebten demselben Ziel entgegen, teilten dieselben Gefühle und stellten ihn in jeder Hinsicht über sich selbst.

Sie begnügten sich nicht damit, lediglich den Islam zu leben, sondern setzten sich mit all ihrer Kraft dafür ein, die islamische Religion an die nachfolgenden Generationen weiterzugeben und in die folgenden Jahrhunderte zu tragen. Worte sind nicht imstande, sie zu loben. Denn Allah Ta'ālā selbst hat sie gelobt.

In der Sure at-Tawba, Āyat 100, sagt Allah Ta'ālā:

„Und die vorausgeeilten Ersten von den Auswanderern und den Helfern und diejenigen, die ihnen im Guten gefolgt sind - Allah ist mit ihnen zufrieden und sie sind mit Ihm zufrieden. Und Er hat für sie Gärten bereitet, durch die Flüsse fließen; darin werden sie für immer auf ewig verweilen. Das ist der großartige Erfolg.“

(Sure at-Tawba, 9:100)

Wie aus diesem Koranvers hervorgeht, lassen sich die edlen Prophetengefährten in zwei Gruppen unterteilen. Die erste Gruppe bilden jene Muslime, die während der Zeit unseres Propheten (s.a.w.) in Mekka, den islamischen Glauben annahmen und alle erdenklichen Entbehrungen auf sich nahmen, um den Islam zu leben und aufrechtzuerhalten. Für ihre Überzeugung ließen sie schließlich ihr Hab und Gut in Mekka zurück und wanderten nach Medina aus. Sie werden **Muhādschir**, also Auswanderer, genannt.

Die zweite Gruppe besteht aus den Muslimen von Medina. Sie nahmen den islamischen Glauben an, als unser Prophet (s.a.w.) noch in

Mekka war. Anschließend schworen sie, unseren Propheten ebenso zu beschützen wie ihr eigenes Leben und Eigentum. Sie luden unseren Propheten und andere Glaubensbrüder nach Medina ein. Man nennt sie **Ansār**, also Helfer. Diese außergewöhnlichen Persönlichkeiten hielten wahrlich ihr Wort und teilten ihre Speisen, ihre Kleidung und sogar ihre Häuser mit ihren Glaubensbrüdern aus Mekka.

Über diese außergewöhnlichen Menschen, derengleichen die Menschheitsgeschichte bis zu jenem Tag noch nicht gesehen hatte und auch nie wieder sehen sollte, sagte unser Prophet (s.a.w.):

„Die besten Menschen sind die, die zu meiner Zeit (leben). Dann die, die nach ihnen kommen, dann die, die nach ihnen kommen.“ (Al-Buchārī, Schahādāt, 16, (2652))

Die herausragendsten unter den edlen Ashāb sind in dieser Reihenfolge **Hazrat Abu Bakr, Hazrat Umar, Hazrat Usman und Hazrat Ali**. Sie sind die ersten von zehn, denen das Paradies zu Lebzeiten verheißen wurde. Die anderen sechs Persönlichkeiten, denen ebenso das Paradies verheißen wurde, stehen im Rang nach ihnen. Es folgen diejenigen, die an den Schlachten von Badr und Uhud sowie an den Friedensverhandlungen von Hdaybiya teilnahmen und bei der Eroberung von Mekka sowie der Abschiedspredigt anwesend waren.

In einem Hadith Scharīf, überliefert von Umar (r.a.), heißt es: **„Erweist meinen Gefährten Ehre. Denn sie sind die Besten unter euch.“** (Al-Munawī, Kaschf al-Minhādsch, Hadith Nr. 4851)

Übersaus bemerkenswert ist der folgende Āyat, der alle Prophetengefährten würdigt:

„Und allen hat Allah das Beste (das Paradies) verheißen.“ (Sure al-Hadīd, 57:10)

Die Liebe zu den edlen Gefährten bildet die Grundlage für die Liebe zum Propheten (s.a.w.), während der Hass auf die Gefährten zum Hass auf den Propheten führt.

Rasūlullāh (s.a.w.) sorgte sich sehr um seine Gefährten und sagte: **„Fürchtet Allah in Bezug auf meine Gefährten! Macht sie nicht zur Zielscheibe! Wer sie liebt, liebt sie aus Liebe zu mir, und wer sie hasst, hasst sie aus Hass gegen mich. Wer sie quält, quält mich. Und wer mich quält, quält Allah. Und wer Allah quält, den ereilt (Seine Strafe).“** (Tirmidhī, Manāqib, 262 (3862))

Hutbede geçen ayet ve hadislerin metinleri

قال الله تعالى: ﴿وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ [توبة: 100]

روى البخاري (2652)، ومسلم (2533) عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مسعود رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ﴿خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ، ثُمَّ يَجِيءُ أَقْوَامٌ تَسْبِقُ شَهَادَةَ أَحَدِهِمْ يَمِينُهُ، وَيَمِينُهُ شَهَادَتُهُ﴾

شرح الحديث:

قال النووي رحمه الله: "الصَّحِيحُ أَنَّ قَرْنَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: الصَّحَابَةُ، وَالثَّانِي: التَّابِعُونَ، وَالثَّلَاثُ: تَابِعُوهُمْ" انتهى من "شرح النووي على مسلم" (85/16).

قوله: ﴿تَسْبِقُ شَهَادَةَ أَحَدِهِمْ يَمِينُهُ، وَيَمِينُهُ شَهَادَتُهُ﴾، قال القاري رحمه الله: "قِيلَ: ذَلِكَ عِبَارَةٌ عَنْ كَثْرَةِ شَهَادَةِ الزُّورِ وَالْيَمِينِ، فَتَارَةً يَخْلُفُونَ قَبْلَ أَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ، وَتَارَةً يَعْكُسُونَ. وَقَالَ الْمُطَهَّرُ: هَذَا يُحْتَمَلُ أَنْ يَكُونَ مَثَلًا فِي سُرْعَةِ الشَّهَادَةِ وَالْيَمِينِ، وَحِرْصِ الرَّجُلِ عَلَيْهِمَا، وَالْإِسْرَاعِ فِيهِمَا، حَتَّى لَا يَدْرِي أَنَّهُ بِأَيِّهِمَا يَبْتَدِئُ، وَكَأَنَّهُ تَسْبِقُ شَهَادَتُهُ يَمِينُهُ وَيَمِينُهُ شَهَادَتُهُ مِنْ قِلَّةِ مَبَالِغَتِهِ بِالذِّينِ" انتهى من "مرقاة المفاتيح" (6/2444).

"وإنما صار أول هذه الأمة خير القرون؛ لأنهم آمنوا به حين كفر الناس، وصدقوه حين كذبه الناس، وعزروه، ونصروه، وأووه، وواسوه بأموالهم وأنفسهم، وقاتلوا غيرهم على كفرهم حتى أدخلوهم في الإسلام" اهـ.

[التمهيد 251/20 فيض القدير 3/478]

تعريف الصحابي:

الصحابي في اللغة مشتق من الصحبة التي هي مطلق المرافقة؛ فإن كل من صحب غيره ينطبق عليه اسم الصحاب والصحبة، وإن قلت المدة.

واختلف العلماء في حد الصحابي اصطلاحاً من هو على أقوال عديدة، ولعل الراجح من الأقوال ما قاله ابن حجر العسقلاني في (التحفة) حيث قال: إن الصحاب هو "من لقي النبي صلى الله عليه وسلم مؤمناً به، ومات على الإسلام، ولو تخلل ذلك ردة على الأصح". وهذا التعريف أشمل في حد الصحابي، لأنه يدخل من لقيه وطالت مجالسته له أو قصرت، ومن روى عنه أو لم يرو عنه، ومن غزا أو لم يغز، ومن راه رؤية ولو لم يجالس، ومن لم يره لعارض كالأعمى والأكمه.

وعن عمر ابن الخطاب رضى الله عنه مرفوعاً. قال رسول الله ﷺ: ﴿أَكْرَمُوا أَصْحَابِي فَإِنَّهُمْ خَيْرُكُمْ﴾ (وَكُلًّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحُسْنَى) [حديد: 10]

"Bununla beraber Allah, hepsine de en güzel olanı (cenneti) va'detmiştir."

وعن عبد الله بن مغفل مرفوعاً ﴿اللَّهُ اللَّهُ فِي أَصْحَابِي، لَأَتَّخِذُوهُمْ عَرَضًا فَمَنْ أَحَبَّهُمْ فَبِخَبِّي أَحَبَّهُمْ، وَمَنْ أَبْغَضَهُمْ فَبِغْضِي أَبْغَضَهُمْ، وَمَنْ آذَاهُمْ فَقَدْ آذَانِي، وَمَنْ آذَانِي فَقَدْ آذَى اللَّهُ يُوشِكُ أَنْ يَأْخُذَهُ﴾ رواه الترمذى. [من كتاب «النَّاهِيَّةُ عَنِ طَعْنِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ مَعَاوِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ»]

Hutbede Geçmeyen Ayet ve Hadisler

الآيات في أصحاب النبي ﷺ:

قال الله تعالى: ﴿وَأَلْفٌ﴾ جَمَعَ ﴿بَيْنَ قُلُوبِهِمْ﴾ بَعْدَ الْإِحْنِ ﴿لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتْ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ بِقُدْرَتِهِ﴾ ﴿إِنَّهُ عَزِيزٌ﴾ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ ﴿حَكِيمٌ﴾ لَا يَخْرُجُ شَيْءٌ عَنْ حِكْمَتِهِ [سورة الأنفال (63)]

“Ve (Allah), onların kalplerini birleştirmiştir. Sen yeryüzünde bulunan her şeyi verseydin, yine onların gönüllerini birleştiremezdin, fakat Allah onların aralarını bulup kaynaştırdı. Çünkü O, mutlak galiptir, hikmet sahibidir.”

izah:

Medineli Evs ve Hazrec kabileleri arasında sonu gelmeyen müthiş bir düşmanlık vardı. Aralarında kanlı savaşlar olmuş ve her iki tarafın ileri gelenlerinden birçoğu ölmüştü. Uzun zaman birbirlerinden intikam almak için uğraştılar. Allah onları İslâm ile şereflendirince intikam alma duygusunu da onlardan kaldırdı, birleştiler, kucaklaştılar ve kaynaştılar. İşte 63. âyette bu ve benzeri kaynaşmalara işaret edilmektedir.

وهذه فضيلة عظيمة للصحابة من الأنصار والمهاجرين بأن الله حُبب بعضهم لبعض، وجمع قلوبهم على الحق والهدى فأصبحوا من أتباعه وأنصاره.

قال الله تعالى: ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَكْبَرُ دَرَجَةً﴾ رُبَّةٌ ﴿عِنْدَ اللَّهِ﴾ مِنْ غَيْرِهِمْ ﴿وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾ الظَّافِرُونَ بِالْخَيْرِ [توبة: ٢٠]

وهذا بيان لفضل الصحابة الكرام من المهاجرين، الذين تركوا ديارهم وأموالهم طاعة لله، وابتغاء مرضاته، بأن لهم الدرجات العلى في الآخرة، والمنازل الرفيعة، وأنهم هم الفائزون حقاً.

قال الله تعالى: ﴿لَكِنَّ الرَّسُولَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأُولَئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ﴾ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ﴿وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ أَي الْفَائِزُونَ، [توبة: ٨٨]

وهذه تزكية عظيمة للصحابة الكرام حيث جمعهم الله مع نبيه - صلى الله عليه وسلم - في الإيمان والجهاد والثواب في الآخرة والجزاء بالخلود في الجنات.

وفي سورة الفتح أيضاً (29) قال تعالى:

﴿مُحَمَّدٌ مَبْتَدَأٌ﴾ (رَسُولُ اللَّهِ) خَبَرَهُ ﴿وَالَّذِينَ مَعَهُ﴾ أَي أَصْحَابَهُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ مَبْتَدَأُ خَبَرَهُ ﴿أَشِدَّاءُ﴾ غِلَظٌ ﴿عَلَى الْكُفَّارِ﴾ لَا يَرْحَمُونَهُمْ ﴿رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ﴾ خَبَرُ ثَانٍ أَي مُتَعَاظُونَ مُتَوَاتِرُونَ كَالْوَالِدِ مَعَ الْوَلَدِ ﴿تَبْرَاهُمْ﴾ تَبَصَّرَ هُمْ ﴿رُكَّعًا سَجْدًا﴾ حَالَانِ ﴿يَبْتَغُونَ﴾ مُسْتَأْنَفٌ يَطْلُبُونَ ﴿فَضْلًا مِنْ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ﴾ عَلَامَتُهُمْ مَبْتَدَأُ ﴿فِي وُجُوهِهِمْ﴾ خَبَرَهُ وَهُوَ نُورٌ وَبَيَاضٌ يُعْرَفُونَ بِهِ فِي الْآخِرَةِ أَنَّهُمْ سَجَدُوا فِي الدُّنْيَا ﴿مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَا تَعَلَّقَ بِهِ الْخَبَرُ أَي كَائِنَةٌ وَأَعْرَبَ حَالًا مِنْ ضَمِيرِهِ الْمُنْتَقِلِ إِلَى الْخَبَرِ ﴿ذَلِكَ﴾ الْوَصْفُ الْمَذْكُورُ ﴿مِثْلَهُمْ﴾ صِفَتُهُمْ مَبْتَدَأُ ﴿فِي النُّورَةِ﴾ خَبَرَهُ ﴿وَمِثْلَهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ﴾ مَبْتَدَأُ خَبَرَهُ ﴿كَرَزَعٍ أَخْرَجَ شَطَأَهُ﴾ بِسُكُونِ الطَّاءِ وَقَفْحِهَا: فِرَاحُهُ ﴿فَأَزَّرَهُ﴾ بِالْمَدِّ وَالْقَصْرِ قَوَاهُ وَأَعَانَهُ ﴿فَاسْتَعْلَظَ﴾ غَلِظَ ﴿فَاسْتَوَى﴾ قَوِيَ وَاسْتَقَامَ ﴿عَلَى سَوْقِهِ﴾ أَصُولُهُ جَمَعَ سَاقٍ ﴿يُعْجِبُ الزَّرَّاعَ﴾ أَي زُرَّاعَهُ لِحُسْنِهِ مِثْلُ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ بِذَلِكَ لِأَنَّهُمْ بَدَعُوا فِي قَلْبِهِ وَضَعْفَ فَكَثُرُوا وَقَوُوا عَلَى أَحْسَنِ الْوُجُوهِ ﴿لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ﴾ مُتَعَلِّقٌ بِمَحْذُوفٍ دَلَّ عَلَيْهِ مَا قَبْلَهُ أَي شَبَّهُوا بِذَلِكَ ﴿وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ﴾ الصَّحَابَةَ وَمِنْ لِيَانِ الْجِنْسِ لَا لِلتَّبَعِيضِ لِأَنَّهُمْ كُلُّهُمْ بِالصِّفَةِ الْمَذْكُورَةِ ﴿مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾ الْجَنَّةَ وَهِيَ لِمَنْ بَعْدَهُمْ أَيْضًا فِي آيَاتِ [جلالين]

وهذه فضيلة أخرى سجلها القرآن للصحابة الكرام حيث جمعهم مع النبي - صلى الله عليه وسلم - في وصفه لهم بأنهم أشداء على الكفار، رحماء بينهم، مواظبين على أداء الصلاة ابتغاء مرضاة الله تعالى، وأن علامة صلاتهم ظاهرة في وجوههم نوراً وبهاءً.

الاحاديث:

عن أبي موسى الأشعري رضي الله عنه، قال: صَلَّيْنَا الْمَغْرِبَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ قُلْنَا: لَوْ جَلَسْنَا حَتَّى نُصَلِّيَ مَعَهُ الْعِشَاءَ، قَالَ: فَجَلَسْنَا، فَخَرَجَ عَلَيْنَا، فَقَالَ: ﴿مَا زِلْتُمْ هَاهُنَا؟﴾ قُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، صَلَّيْنَا مَعَكَ الْمَغْرِبَ، ثُمَّ قُلْنَا: نَجْلِسُ حَتَّى نُصَلِّيَ مَعَكَ الْعِشَاءَ، قَالَ: ﴿أَحْسَنْتُمْ - أَوْ أَصَبْتُمْ﴾ - قَالَ: فَرَفَعَ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ، وَكَانَ كَثِيرًا مِمَّا يَرْفَعُ رَأْسَهُ إِلَى السَّمَاءِ، فَقَالَ: ﴿النُّجُومُ أَمَنَةٌ لِلسَّمَاءِ، فَإِذَا ذَهَبَتِ النُّجُومُ أَتَى السَّمَاءَ مَا تُوعَدُ، وَأَنَا أَمَنَةٌ لِأَصْحَابِي، فَإِذَا ذَهَبَتْ أَتَى أَصْحَابِي مَا يُوعَدُونَ، وَأَصْحَابِي أَمَنَةٌ لِأُمَّتِي، فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِي أَتَى أُمَّتِي مَا يُوعَدُونَ﴾. [رواه مسلم (2531)]

شرح الحديث:

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ﴿النُّجُومُ أَمْنَةٌ لِلسَّمَاءِ﴾ أي: علامةُ الأمان والأمان والسَّلَامَةُ؛ فهي علامةٌ على دَوَامِ السَّمَاءِ، ﴿فَإِذَا ذَهَبَتِ النُّجُومُ أَتَى السَّمَاءَ مَا تُوعَدُ﴾ أي: إِنَّ النُّجُومَ مَا دَامَتْ بَاقِيَةً فَالسَّمَاءُ بَاقِيَةٌ، فَإِذَا تَنَاقَرَتِ النُّجُومُ فِي الْقِيَامَةِ ضَعُفَتِ السَّمَاءُ، فَانْفَطَرَتْ وَانشَقَّتْ وَذَهَبَتْ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ ﴿٥﴾ وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ﴾ [المرسلات: 8، 9].

ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ﴿وَأَنَا أَمْنَةٌ لِأَصْحَابِي﴾ أي: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ رَفَعَ عَنْ أَصْحَابِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ بَلَاءَ الْأُمَّمِ السَّابِقَةِ مَدَّةَ بَقَائِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهِمْ، كَمَا قَالَ سُبْحَانَهُ: ﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ﴾ [الأنفال: 33]، فَلَمَّا مَاتَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ظَهَرَتْ فِيهِمُ الْفِتْنُ وَالْحُرُوبُ وَارْتَدَادُ مَنْ ارْتَدَّ مِنَ الْأَعْرَابِ وَاخْتِلَافُ الْقُلُوبِ، وَهُوَ الْمَرَادُ بِقَوْلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ﴿فَإِذَا ذَهَبَتْ﴾ أي: بِالموتِ، ﴿أَتَى أَصْحَابِي مَا يُوعَدُونَ﴾

ثُمَّ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ﴿وَأَصْحَابِي أَمْنَةٌ لِأُمَّتِي﴾ يَعْنِي: أَنَّ أَصْحَابَهُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ مَدَّةَ حَيَاتِهِمْ بَعْدَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ يَكُونُ الدِّينُ قَائِمًا، وَالْحَقُّ ظَاهِرًا، وَالنَّصْرُ عَلَى الْأَعْدَاءِ حَاصِلًا، ﴿فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِي أَتَى أُمَّتِي مَا يُوعَدُونَ﴾ مِنْ ظُهُورِ الْبِدْعِ وَالْحَوَادِثِ فِي الدِّينِ وَالْفِتَنِ فِيهِ، وَبَعْدَ مَوْتِ الصَّحَابَةِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ غَلَبَتِ الْأَهْوَاءُ عَلَى النَّاسِ وَظَهَرَتِ الْبِدْعُ وَالْمَنْكَرَاتُ، وَلَا يَزَالُ أَمْرُ الدِّينِ مُتَنَاقِصًا إِلَى الْأَلَّا يَبْقَى عَلَى الْأَرْضِ أَحَدٌ يَقُولُ: اللَّهُ اللَّهُ، وَهُوَ الَّذِي وُعِدَتْ بِهِ أُمَّتُهُ، وَلَعَلَّ الْمَرَادَ مِنْ أَصْحَابِهِ أَصْحَابُ مُعَيَّنُونَ، كَأَبِي بَكْرٍ وَعُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، كَمَا وَرَدَ فِي حَدِيثِ حُدَيْفَةَ فِي الصَّحِيحِينَ عَنِ الْفِتْنَةِ، وَأَنَّ عُمَرَ كَانَ الْبَابُ الَّذِي يَغْلُقُهَا، وَأَنَّ هَذَا الْبَابَ يَنْكَسِرُ بِمَوْتِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.